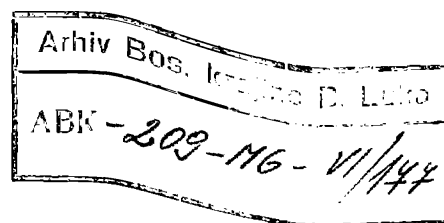

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

DJORDJEVIĆ VELJKO

" OD VIJAČANA DO SPLITA "

L e g e n d a :

- tri stranice teksta dostavljenog Slavku Odiću za monografiju "Srednja Bosna u NOB-i";
- autorizirani tekst u originalu;
- sjećanja dobivena od Veljka Djordjevića 5.juna 1976.;
- SADRŽAJ SJECANJA: odlazak iz Banje Luke u selo Vijačane 1941.godine; pripreme za ustanak u julu 1941.godine na području Lijevoča; sastanak u Miloševcima u kući Pejčinovića nešto prije 29.jula 1941.godine.-

Veljko Djordjević

Od Vijačana do Splita

Napuštajući Banjaluku, rekao sam svojoj djevojci Veri Javor da o mom ~~svom~~ odlasku u Vijačane obavijesti Niku Jurinčića, ali ona to nije uspjela da učini, jer je i Niko u međuvremenu bio prešao u ilegalnost. Ipak, ubrzo sam se, zajedno sa svojim sestrićem Živojinom Preradovićem, studentom i članom KPJ, povezo s Dankom i Vojom Mitrovom, koji su se nalazili u susjednom selu Branešcima. Tako je uz pomoć njih dvojice i naša "vijačanska grupa",¹ koju su osim Živojina i mene sačinjavali Vid Nježić, Stevo Samardžija i mlađji Živojinov brat Zdravko Braco, uspostavila vezu s banjalučkom partijskom organizacijom.

Sastajali smo se skoro svako večer, a tim sastancima, osim nas petorice, često su prisustvovali Vidov zet Marko Djurić, Dragan Nježić, Braco Petković, neki Subotić...

Kad je pop Jovan sa ženom u prvoj polovini jula otjeran u Srbiju, njegova kuća je ~~zapečaćena~~ zapečaćena; Živo, Braco i ja ostali smo bez krova nad glavom pa smo od tada noćivali najviše po šikarama ili kod Vida Nježića. U selima je vladala velika napetost i pojedinci su htjeli da se odmah diže ustanak. Sjećam se kako nam ~~je~~ se jedne večeri obratio Marko Djurić riječima:

- Šta čekate? - rekao je odlučnim glasom. - Ja više neću da čekam. Idem prema Čečavi da potražim družinu jer sam ne mogu braniti kuću i petero djece.

Posmatrao sam kako iz tog čovjeka izbija nezadrživa snaga. Nisam te noći dugo mogao dazaspim; stalno mi je pred očima bio taj neustrašivi seljak Marko Djurić. Shvatio sam: kad Partija pozove narod na ustanak, hiljade takvih, širom zemlje, krenuće za njom.

Tih dana, presvučen u seosku nošnjju, obilazio sam noću vijačanske zaseoke i zaseoke okolnih sela, razgovarao s ljudi-

ma za koje smo ocijenili da su od riječi i objašnjavao im situaciju. Jedne noći smo došli nekom domaćinu u Gornjim Vijačanima - ne sjećam se ko je to bio - i čim smo sjeli on me upita:

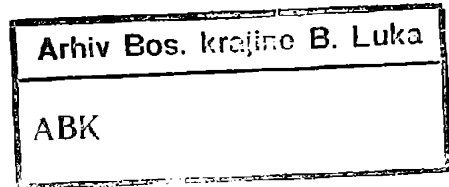
- Šta li je, Veljko, sada s popom Jovanom i popadijom Desom?

Noge mi se odsjekoše! Uvidjeh da mi ne pomaže/^{to}što sam se "zakamuflirao" u seosku nošnju. Medjutim, osjećao sam da tim ljudima mogu vjerovati i da me oni neće odati. Nisam se prevario.

Negdje krajem jula održan je u Miloševcima kod Klačnica, kod porodice Pejčinović, sastanak kojem su prisustvovali Rudi Kolak, Niko Jurinčić, Ranko Šipka, jedan španski borac,² Živojin Preradović i ja. Donijeta je odluka da se s propagandnog-organizacionog rada i u prnjavorskom kraju predje na izvodjenje oružanih akcija. Kako sam kasnije saznao, trebalo je da ja preuzmem dužnost komandira oružanog odreda kada ga formiramo, ali od toga se odustalo jer sam imao bruh, koji je zahtijevao operaciju. Na tom sastanku razmatrana je mogućnost moga prebacivanja u Zagreb i operisanja.

Poslije sastanka kod Pejčinovića Živojin je krenuo s Rudijem, Nikom i Rankom na teren južno od Banjaluke, gdje se već nalazila jača oružana grupa banjalučkih komunista, dok sam se ja vratio u Vijačane. Medjutim, čovjek koji je u okolini Banjaluke trebalo da prihvati ove drugove i da ih odvede do Šehitluka nije bio na ugovorenom mjestu. Nakon toga Rudi i Niko su se spustili u Banjaluku da bi iz nje uspostavili vezu s grupom na Šehitlucima putem banjalučke partijske organizacije, a Živojin se, poslije dan-dva, takodjer obreo u Vijačanima.³

Tragajući za mogućnošću da se prebacim u neki grad radi

operacije bruha, konačno sam iz Banjaluke, od Vere Javor, dobio talijansku propusnicu na ime Luidji Kovač i uz pomoć Milene Milosavljević i Milke i Ljube Janković, preko Potočana, Prnjavora, Dervente, Sarajeva i Mostara prebacio se u Split u drugoj polovini septembra.⁴

U Splitu sam se našao s Banjalučaninom Stjepanom Pipom Pavličem. Augustin Papić me je povezao s drugaricom Šegvić, a ona me je opet povezala s Antom Marasovićem, zvanim "Mirko", i Ivanom Rendićem, zvanim "Nikola", koga sam ~~preznanom~~ upoznao još na robiji u Sremskoj Mitrovici. Nakon toga mi je splitska partijska organizacija omogućila operaciju bruha i smještaj u splitskoj bolnici. Poslije operacije najprije sam radio kao sekretar Rajonskog komiteta "Varoš" u Splitu, a zatim sam postao član Mjesnog komiteta KPJ u Splitu.

Antunij Vepić
(Veljko Djordjević)

- 1 O nastanku i radu "vijačanske grupe" vidi članak Steve Samardžije "Vijačani pod ustaškom vlašću". Napomena Redakcije.
- 2 Bio je to Miljenko Cvitković. Prema sjećanju Steve Samardžije, on je Veljku Djordjeviću, prilikom odlaska na ovaj sastanak, dao desetak blanko-propusnica, koje je uzeo iz Opštine Vijačani. Pošto je Stevo Samardžija bio 29.jula uhapšen, to je i ovaj sastanak u Miloševcima morao biti prije tog datuma. Napomena Redakcije.
- 3 Vidi članak Trive Lunića "Živo i Ranko su se vratili". Napomena Redakcije.
- 4 Prema autorovom sjećanju, on je prilikom putovanja u Split usput vidio proglase s ucjenama izvršilaca diverzije u zagrebačkoj pošti, a ova diverzija je izvršena 14. septembra 1941. godine. Napomena Redakcije.